

МАНДРИВНИЙ МУДРЕЦЬ

Сковорода
Григорій Савич
(1722-1794)
просвітитель-
гуманіст,
філософ, поет,
перекладач

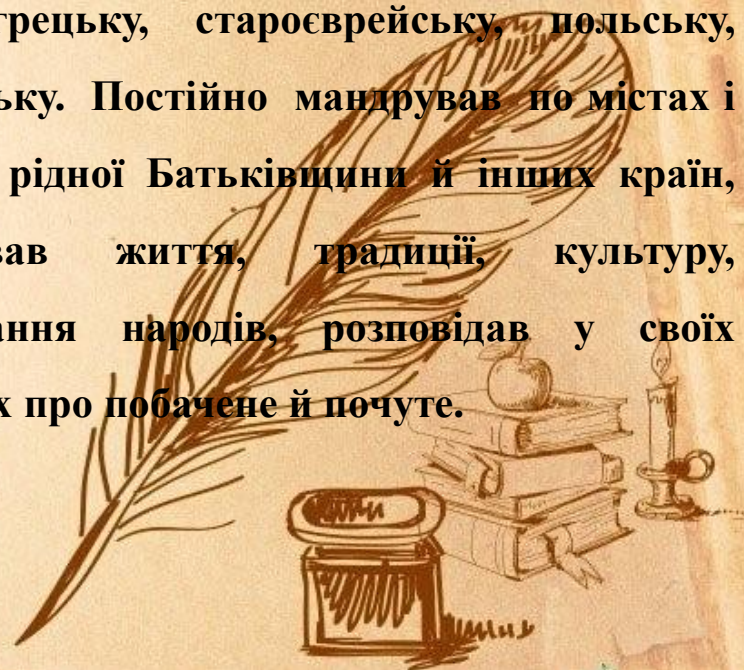

«Світ любив мене, та не спіймав»

Григор. о^о С.

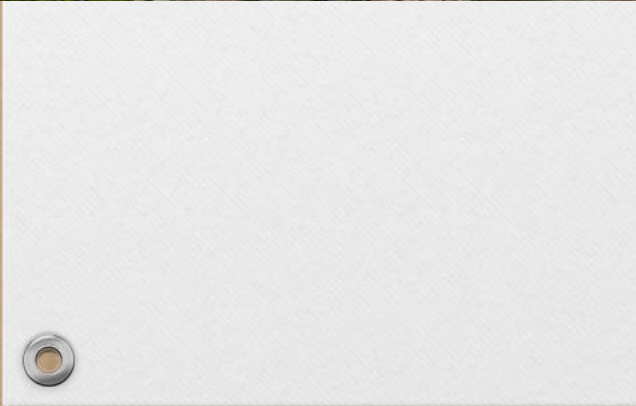
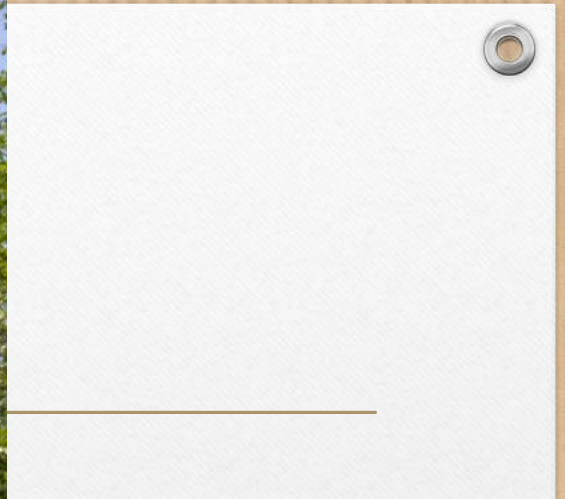
Григорій Сковорода – найвидатніша постать у літературно-філософському житті України XVIII ст. Він був надзвичайно талановитою і водночас скромною особою – філософствував, писав твори і підручники, викладав богослов'я, грав на музичних інструментах, вивчав літературу доби античності та середньовіччя, знав декілька мов – латинь, старогрецьку, старосврейську, польську, німецьку. Постійно мандрував по містах і селах рідної Батьківщини й інших країн, пізнавав життя, традиції, культуру, вірування народів, розповідав у своїх творах про побачене й почуте.

with whom we are going together
to philosophize about the purpose of life together.

Московська ракета влучила в музей Григорія Сковороди.
Звісно що не випадково, говорить Ірина Фаріон – українська
мовознавиця, громадська діячка

Біографічні відомості

Григорій Сковорода народився 3 грудня 1722 року, в сотенному містечку Чорнухи Лубенського полку, що нині на Полтавщині, у небагатій козацькій родині. Бажання пізнати світ хлопець виявив ще в дитинстві, про що свідчать його «дорослі» запитання до матері: « Чого сонце щодня за грушу ховається? » Першу свою школу Гриць пройшов у дяка-скрипаля, який і виявив в хлопчика музичне обдарування, що мав неабиякої краси голос, тож він став першим співаком у церковному хорі.

На дванадцятomu році життя з торбиною харчів, латинською граматикою та улюбленою сопілкою Григорій покинув рідну домівку і подався до Києва, де здійснилась його мрія – він вступив до Києво-Могилянської академії. Його навчання в Академії, з перервами, тривало до 1753-го..

*У навчанні був перший, і всі
найкращі похвали належали йому.*

Слава про Сковороду йшла так далеко, що про нього довідалася і цариця Катерина II

«Не я бажав тебе бачити, а ти сама захотіла на мене подивитися. А як же ти мене роздивишся, коли я перед тобою удвоє зігнуся».

«Я не покину Батьківщини. Мені моя сопілка і вівця дорожчі царського вінця».

Педагогічна діяльність Г.Сковороди

Григорій
Сковорода

Творчість філософа

Залишивши педагогічну працю і живучи в селах поблизу Харкова, Г.Сковорода написав знамениту збірку байок «Байки харківські»..

Байки Сковорода написані прозою, кожний із творів складається з двох частин — «фабули» (розповіді про якусь подію) і «сили» (моралі). Сила у письменника більша від фабули і є своєрідним філософським трактатом, повчанням автора.

Байки харківські

Короткі · історії · для · душі

Байки Харківські» складаються з тридцяти творів сатиричного спрямування. У них Сковорода засуджує суспільні вади, самодурство панів, жадобу до наживи, кар'єризм, лінощі тощо. Він підносить культ людського розуму й гідності.

Григорій Сковорода

Байки Харківські

БАЙКА «ЧИЖ І ЩИГЛИК»

Чиж, вилетівши на волю, зустрівся з давнім своїм приятелем Щиглем, і той спитав його:

— Як ти, мій друже, звільнився? Розкажи мені!

— Дивом, — відповів полонянин. — Багатий турок приїхав посланцем у наше місто і, прогулюючись задля цікавості по торговиці, зайшов у наш пташиний ряд, де нас біля чотирьохсот висіло в клітках одного господаря. Турок довго дивився зі співчуттям, як ми одне перед одним виспівували, і спитав нарешті:

— А скільки хочеш грошей за всіх?

— Двадцять п'ять карбованців, — відповів той.

Турок, не кажучи й слова, заплатив гроші, звелів подавати собі по клітці й випускав нас на волю, тішачись і задоволено позираючи, як ми розліталися.

— А що ж тебе, — спитав товариш, — замануло в неволю?

— Солодкий харч та гарна клітка, — відповів щасливець, — але тепер, доки житиму, дякуватиму Богові такою пісенькою:

Краще вже сухар з водою,
Аніж цукор із бідною.

**Сила: Хто не любить
хлопоту, мусить
навчитися жити
просто й убого.**

БАЙКА «ДВІ КУРКИ»

Випало якось Дикій Курці залетіти до Домашньої.

— І як це ти, сестрице, в лісах живеш? — спитала Домашня.

— А точнісінько так, як інші лісові птахи, — відповіла Дика. — Годує мене той самий бог, що й диких голубів.

— Вони ж можуть добре літати, — проказала господиня.

— Се так, — згодилася Дика, — однак і я можу літати й цілком задоволена своїми крильми.

— Ось у се, сестрице, я ніяк не можу повірити, — сказала Домосида, — бо я ледве-ледве можу перелетіти он до того сарая.

— Не перечу, — каже Дика, — але зважте, голубонько моя, на те, що ви змальства, як тільки народились, зволите на подвір'ї гнїй гребти, а я щодень мушу набувати досвіду літати.

Сила: Багато хто, не маючи сили щось зробити, не вірить, що можуть те інші. Безліч є таких, хто через розніженість відучені мандрувати пішки. Се свідчить, що практика без природженості безглузда, а природженість утверджується практикою. Яка користь знати, як робиться діло, коли ти сам його не зробиш? Взнати не важко, важче зробити. Наука та досвід — се одне і те ж, вона не в знанні самім живе, а в діянні. Як і робота без природженості, так і знання без роботи — мука. Ось у чому різниця між знанням та наукою.

БАЙКА «СОБАКА І ВОВК»

У Тітира, пастуха, жили Левкон та Фірідам, два пси, у великій дружбі. Вони прославились і серед диких, і серед домашніх звірів. Вовк, від заздрості на їхню славу, вищукав хвилю і став набиватися до них у друзі.

— Прошу мене любити та жалувати, панове мої,— казав Вовк з удаваною чемністю.— Ви мене надзвичайно вщасливите, коли дозволите мені бути третім вашим товаришем. Вважатиму це собі за велику честь.

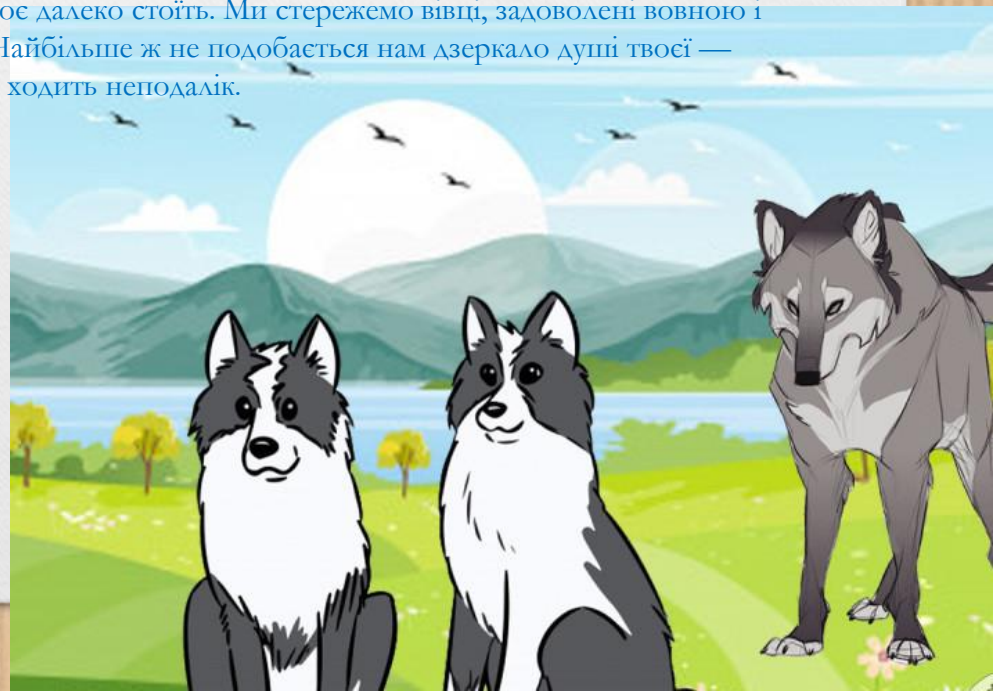
Потім понарозказував їм про славних і багатих предків своїх, про модні науки, в яких стараннями батьків був вихований.

— Коли ж,— додав Вовк,— родом та науками хвалитися серед розумних вважається за дурість, то маю кращі гідності, щоб ви мене оцінили і полюбили. Я на обох вас схожий, а голосом і волосом — на пана Фірідама... В одному лише не криюся, що маю хвіст лисячий, а погляд вовчий.

Левкон відповів, що хоч Тітир на них зовсім не схожий, однак є третім для них другом, що він без Фірідама ніякого діла не починає. Тоді Фірідам сказав так:

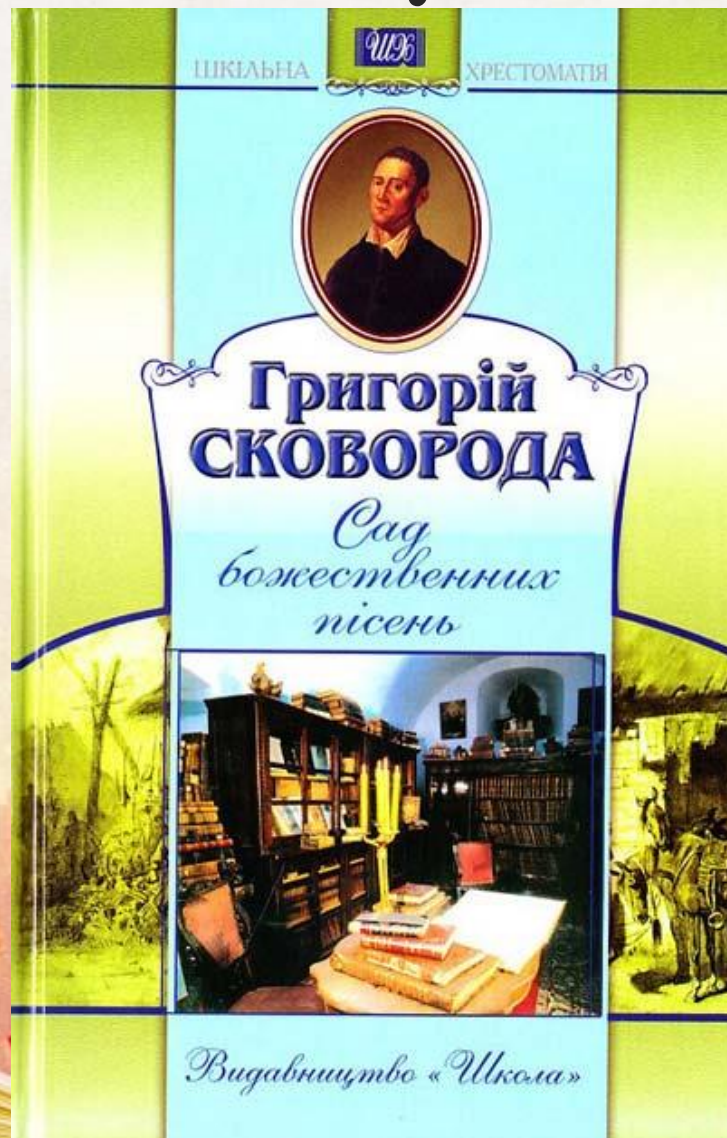
— Голосом і волосом ти справді на нас схожий, але серце твоє далеко стоїть. Ми стережемо вівці, задоволені вовною і молоком, а ви з овець шкуру здираєте і їсте їх замість хліба. Найбільше ж не подобається нам дзеркало душі твоєї — хитрий погляд твій, що скоса на баранця позирає, який онде ходить неподалік.

Сила: І рід, і багатство, і чин, і споріднення, і тілесні принади, й науки не спроможні утвердити дружбу. Лише серця, думками єдині, й однакова чесність людських душ, що у двох чи трьох тілах живуть,— ось де справжня любов і єдність...

Творчість філософа

Григорій Сковорода дуже добре володів поетичним словом. У його спадщині поетичні твори займають значне місце. До збірки "Сад божественних пісень" увійшло 30 віршів. Більше 20 не ввійшли до цієї збірки, але деякі були вмонтовані у його філософські твори. Тематично поезія Сковороди дуже широка: релігійні вірші, оригінальні псалми, медитації про суть життя, про взаємини між людиною і природою, про суспільну несправедливість, про справжнє щастя. В його ліричній поезії релігійні мотиви часто переплітаються із світськими.

"Всякому місту — звичай і права"

Всякому місту — звичай і права,
Всяка тримає свій ум голова;
Всякому серцю — любов і тепло,
Всякеє горло свій смак віднайшло.
Я ж у полоні нав'язливих дум:
Лише одне непокоїть мій ум.

Панські Петро для чинів тре кутки,
Федір-купець обдурити прудкий,
Той зводить дім свій на модний манір,
Інший гендлює, візьми перевір!
Я ж у полоні нав'язливих дум:
Лише одне непокоїть мій ум.

Той безперервно стягає поля,
Сей іноземних заводить телят.
Ті на ловецтво готують собак,
В сих дім, як вулик, гуде від гуляк.
Я ж у полоні нав'язливих дум:
Лише одне непокоїть мій ум.

Ладить юриста на смак свій права,
З диспутів учню тріщить голова,
Тих непокоїть Венерин амур,
Всякому голову крутить свій дур.
В мене ж турботи тільки одні,
Як з ясним розумом вмерти мені.

Знаю, що смерть — як коса замашна,
Навіть царя не обійде вона.
Байдуже смерті, мужик то чи цар, —
Все пожере, як солону пожар.
Хто ж бо зневажить страшну її сталь?
Той, в кого совість, як чистий криштал...

Сковорода в музиці

Багато віршів Григорія Сковороди покладені на музику. Український композитор Леонід Грабовський створив цикл

«*Temperare Mortem*» (1991).

Крім того, існують відомості про композиторську діяльність Григорія Сковороди. Зокрема, йому належать пісні «Ой ти, птичко жолтобока», «Стоїть явір над водою».

Поодинокі записи музики Сковороди збереглися у рукописних збірках кінця XVIII — початку XIX століття .

Афоризми Григорія Сковороди

«Немає нічого кращого, як хороше
виховання»

Григорій Сковорода

«Що посієш у юності, те й пожнеш у
старості»

Григорій Сковорода

«Хіба може говорити про біле, той кому не
відома про чорне?»

Григорій Сковорода

«Не розум від книги, а книги від розуму
створились»

Григорій Сковорода

«Не за обличчя судить, а за серце»

Григорій Сковорода

**З усіх утрат
втрата часу найтяжча.**

(С) Г Р И Г О Р І Й С К О В О Р О Д А

**Що полюбив,
в те й перетворився.**

(С) ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА

Не той щасливий,
хто багато має, а хто
задоволений тим, що має.

(С) Г Р И Г О Р І Й С К О В О Р О Д А

Любов виникає з любові;
коли хочу, щоб мене любили,
я сам перший люблю.

(С) ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА

«Тоді ми пізнається цінність часу, коли він
втрачений»

Григорій Сковорода

«Ти не можеш віднайти жодного друга, не нашукавши
разом з ним і двох-трьох ворогів»

Григорій Сковорода

«Немає нічого небезпечнішого за підступного ворога,
але немає нічого отруйнішого від удаваного друга»

Григорій Сковорода

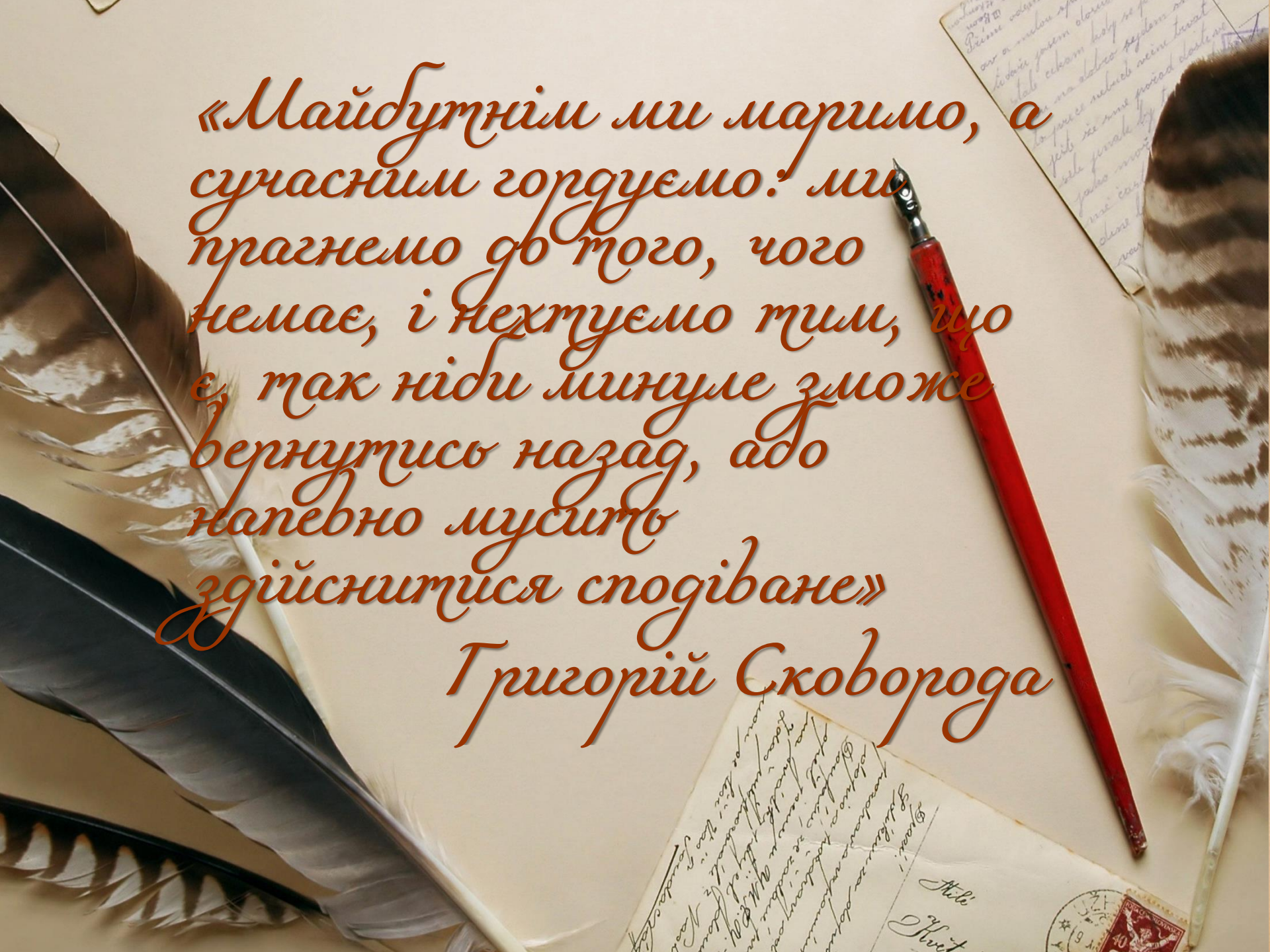
«Більше думай і тоді вирішуй»

Григорій Сковорода

«Хто думає про науку, той любить її, а хто її любить,
той ніколи не перестав вчитися, хоча б зовні він і
здавався бездіяльним»

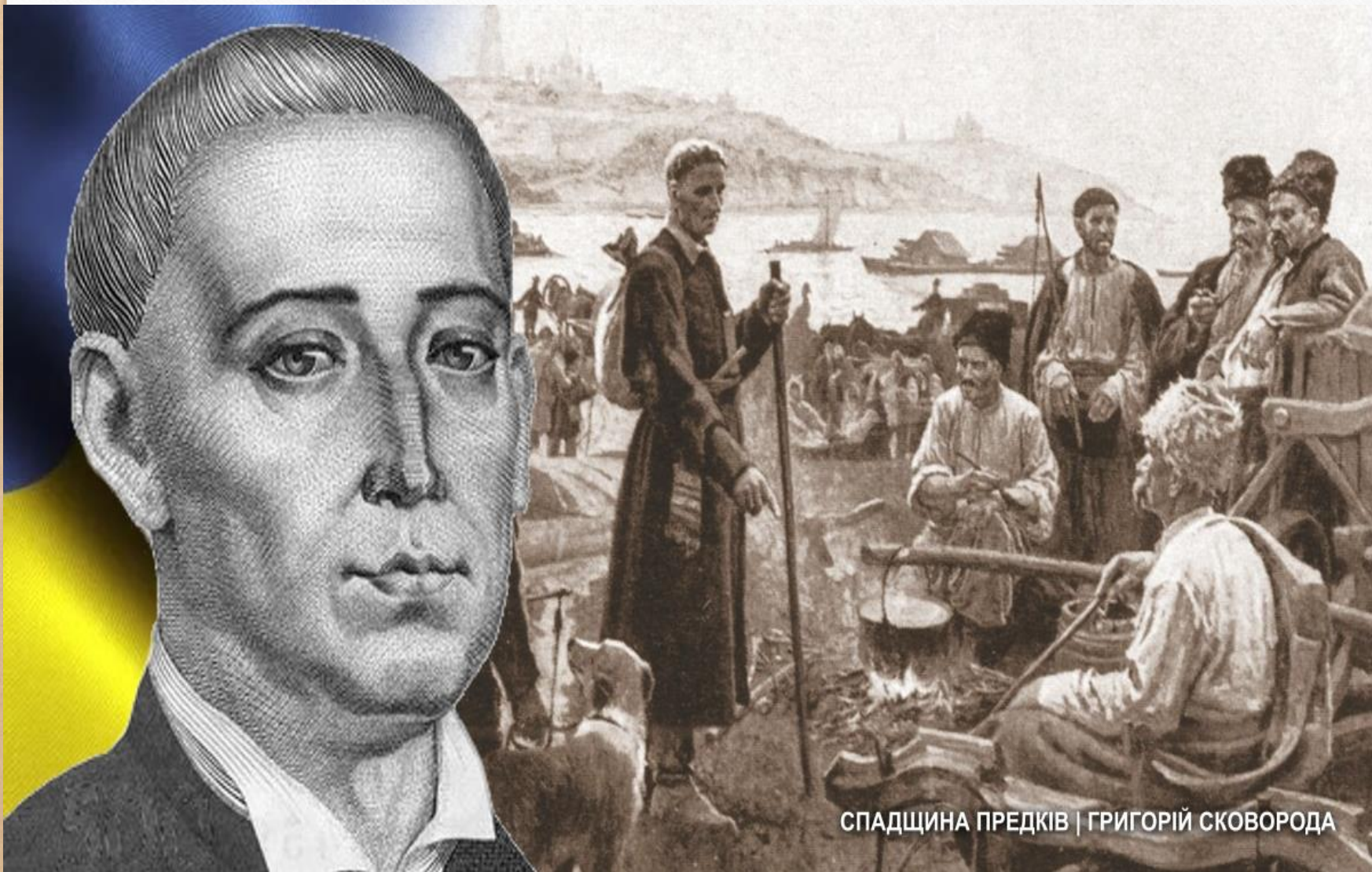
Григорій Сковорода

«Майбутнім ми маємо, а
сучасним гордуємо: ми
прагнемо до того, чого
немає, і нехтуємо тим, що
є, так ніби минуле зможе
вернутись назад, або
напевно мусять
здійснитися сподіване»
Тригорій Сковорода

Жодна книжка його не була видана при його житті, але це не заважало глибокій повазі до Сковороди всіх тих, хто його знав, особливо – його друзів, учнів і тих, хто коли-небудь після нього навчався в Київській духовній академії.

СПАДЩИНА ПРЕДКІВ | ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА

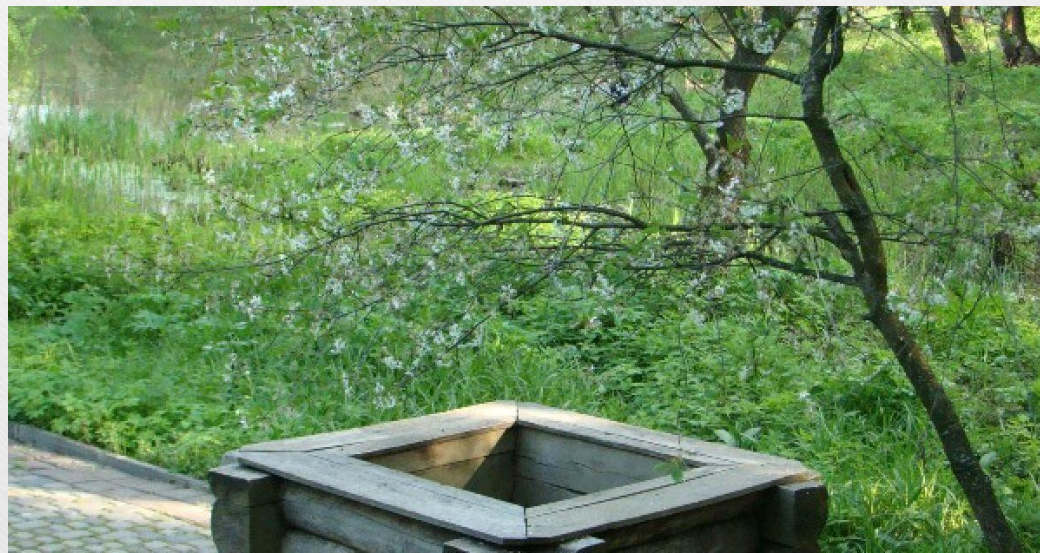
УЛ: КУЛЬТУРА

**КУЛЬТОВІ УКРАЇНЦІ:
ПОЗНАЧЕНІ ГРИВНЕЮ**

УЛЮБЛЕНІ МІСЦЯ Г.С.СКОВОРОДИ

Дуб, під яким любив працювати
Г.Сковорода та криниця

«Устававав дуже рано, і в раз на день,
без м'яса та риби, був завжди
веселий, сильний, рухливий з усього
задоволений, до всіх добрий, усім
готовий послужити. Поважав і любив
добрих людей без різниці їх стану,
навідувався до хворих, розважав
сумних, ділився останнім з тим,
хто нічого не мав».

Пам'ятник Г. Сковороді в Чернухах

Пам'ятник Г. Сковороді в Києві

РАШИСТИ НИЩАТЬ ПАМ'ЯТЬ ПРО УКРАЇНСЬКОГО МУДРЕЦЯ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДУ

Російські окупанти спалили музей
Сковороди на Харківщині, але
колекція врятована

Харківський національний педагогічний університет імені Григорія Сковороди

Інститут філософії імені
Григорія Сковороди НАН України (Київ)

Переяслав-Хмельницький державний
педагогічний університет імені Григорія
Сковороди

Вшанування пам'яті Григорій Сковорода на поштових марках, банкнотах, монетах

Поштова
марка СРСР,
1972 р.

Поштова
марка
України,
1997 р.

Срібна пам'ятна
монета НБУ
1 мільйон карбованців,
1996 року

500 гривень Національного банку України
зразка 2006 року

Морально-етичні ідеали

Григорій Сковорода стверджував, що людина має таланти.

Кожному з нас не варто наслідувати будь-кого і повторювати чужий шлях.

Потрібно шукати те, чим сама людина наповнена, реалізувати свої таланти.

Фонтан у рукопису Григорія Сковороди

Джерело фонтану

— це Бог, абсолют, це те, що дає енергію, сенс життя.

Вода розливається в різні посудини.

Посудина

— це кожен із нас

Усі посудини різні.

Немає жодної людини, яка була б схожою на іншу.

Фонтан нерівної рівності який намалював сам Сковорода.

Прозираючи в далеке майбутнє, Сковорода писав про те, якою він бачить Україну, писав про «...нових людей, нове творіння і нову славу».

Не випадково 300ліття від народження Григорія Сковороди неминуче стане відродженням нашої Української держави

Сковорода вічний, як вічна ідея України.

І хоч не одне уже пройшло століття
З народження Сковороди,
Та мудре його слово
Жило, живе і житиме завжди.

ДЯКУЄМО ЗА УВАГУ

